

Curtea Supremă de Justiție
DECIZIE

24 iunie 2020

mun. Chișinău

Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție în următoarea componență:

Președinte – Iurie Diaconu,

Judecători – Ion Guzun și Liliana Catan,

examinând admisibilitatea în principiu a recursului în anulare declarat de condamnatul Bunescu Victor, prin care se solicită casarea încheierii Judecătoriei Anenii Noi, sediul Bender din 29 octombrie 2019 și deciziei Colegiului penal la Curții de Apel Chișinău din 28 ianuarie 2020,

Termenul examinării cauzei:

Instanța de recurs în anulare de la 10.03.2020. până la 24.06.2020.

Colegiul penal al Curții Supreme de Justiție asupra recursului în anulare în cauză în baza actelor din dosar,

c o n s t a t ă :

1. Prin încheierea Judecătoriei Anenii Noi, sediul Bender din 29 octombrie 2019, plângerea condamnatului Bunescu Victor, împotriva administrației Penitenciarului nr. 13, mun. Chișinău, referitoare la condițiile de detenție, a fost respinsă, ca fiind tardivă.

2. Pentru a se pronunța, instanța de fond a reținut că, la 18 iulie 2019, condamnatul Bunescu Victor a înaintat plângere împotriva administrației Penitenciarului nr. 13 mun. Chișinău referitoare la condițiile de detenție care, conform jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, afectează drepturile condamnatului sau ale prevenitului, garantate de art. 3 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale, în temeiul art. 473² Cod de procedură penală.

În motivarea plângerii, condamnatul a indicat că, a fost deținut în Penitenciarul nr. 13 mun. Chișinău, în condiții inumane, deoarece celulele erau supraaglomerate, la fel era umezeală, solicitând reducerea pedepsei.

3. Nefiind de acord cu hotărârea în cauză, la 08.11.2019, avocatul Ludmila Cara-Palii în numele condamnatului Bunescu Victor, a declarat recurs, prin care a solicitat repunerea în termen a plângerii condamnatului Bunescu Victor împotriva administrației Penitenciarului nr. 13, mun. Chișinău, referitoare la condițiile de detenție, admiterea recursului, casarea încheierii Judecătoriei Anenii Noi din 29 octombrie 2019, cu admiterea plângerii și constatarea deținerii în condiții inumane și degradante pe parcursul deținerii în Penitenciarul nr. 13 mun. Chișinău și reducerea din termenul de pedeapsă pentru zilele constatate de către instanță reieșind din dispoziția art. 473¹⁻⁴ Cod de procedură penală.

În motivarea recursului, avocatul a invocat că, la data de 20 iulie 2017 prin Legea nr. 163 din 20 iulie 2017 au fost introduse art. 473¹⁻⁴ Cod de procedură penală, menit să reglementeze plângerile împotriva organului care pune în executare hotărârea judecătorească de condamnare privativă de libertate.

Intrarea în vigoare și aplicarea acestor prevederi o perioadă de timp a fost incertă, ca ulterior legiuitorul să stabilească data de 01.01.2019.

Prin urmare reieșind din incertitudinea legislativă, lipsa unei comunicări între condamnați și serviciile juridice din penitenciare, lipsa cunoștințelor juridice, accesul limitat la apărare prin lipsa surselor financiare, au făcut ca un număr mare de persoane condamnate să depună plângeri pe condițiile de detenție în perioada în care prevederile art. 473¹⁻⁴ Cod de procedură penală, nu intraseră în vigoare. Iar în astfel de cazuri spre regret instanțele au abordat o atitudine indolentă, mimând procesul de examinare, respingeau cererile date motivând lipsa temeiurilor, sau chiar încetarea acestora. Ceea ce s-a întâmplat și în cazul condamnatului Bunescu Victor.

Deci, condamnatul Bunescu Victor la 24 ianuarie 2018 a adresat o astfel de plângere către instanța de la locul de executare a pedepsei, deținându-se la acel moment în Penitenciarul nr. 4, Cricova prin care a solicitat reducerea din termenul de pedeapsă în temeiul Legii nr.163 din 20.07.2017.

În virtutea faptului că condamnatul nu are cunoștințe juridice instanța urma să-l asigure cu un apărător fie și din contul mijloacelor de stat pentru a-i asigura acestuia dreptul la apărare și dreptul la un proces echitabil prevăzut la art. 6 CEDO în cadrul căruia persoanei să-i fie nu doar garantate dar și asigurate toate drepturile procesuale. Totuși instanța unipersonal a respins cererea condamnatului Bunescu Victor, or, din încheiere nu este clar dacă a participat cineva la examinarea plângerii condamnatului și dacă a fost ședință de judecată public conform prevederilor legale.

Având în vedere vârsta înaintată, starea sănătății precare, lipsa surselor materiale și alte circumstanțe au dus la ceea că următoarea plângere a condamnatului să ajungă în instanța de judecată la data de 18 iulie 2019. Constituind pentru judecătorul de instrucție drept motiv de respingere a plângerii pentru tardivitate.

De fapt condamnatului i-au fost grav lezate drepturile prin respingerea plângerii sale la data de 01.02.2018, ca inadmisibilă, pe motiv că nu intraseră în vigoare prevederile art. 473¹⁻⁴ Cod de procedură penală reglementate prin Legea nr. 163 din 20.07.2017.

Or, judecătorul și-a atribuit un rol suprem de reinterpretație a normelor și a dorințelor petiționarului. Fără să-i asigure dreptul la un proces echitabil, fără participarea avocatului, fără examinarea cauzei într-o ședință publică.

Condamnatul provine dintr-o pătură social vulnerabilă, respectiv lipsa resurselor materiale, lipsa accesului la un avocat, lipsa comunicării cu secția juridică a penitenciarului, izolarea sa de alți deținuți a dus la ceea că el nu a reușit să se orienteze și să depună în termen, o nouă plângere odată cu intrarea în vigoare a articolelor sus menționate.

4. Prin decizia Colegiului penal la Curții de Apel Chișinău din 28 ianuarie 2020, a fost respins recursul avocatului Ludmila Cara-Palii, în numele condamnatului Bunescu Victor și menținută fără modificări încheierea Judecătoriei Anenii Noi, sediul Bender din 29 octombrie 2019.

4.1. Pentru a se pronunța, instanța de recurs a menționat că, plângerea condamnatului Bunescu Victor, în condițiile art. 473² Cod de procedură penală din 18.07.2019, împotriva administrației instituției penitenciare ce privesc condițiile de detenție din Penitenciarul nr. 13 pentru perioada 21.11.2008-11.03.2009 în arest preventiv și pentru perioada 11.03.2009-04.12.2014, în calitate de condamnat, este depusă cu încălcarea termenelor de prescripție prevăzute la art. 473² alin. (5) Cod de procedură penală, care prevede ca termen de adresare în instanța de judecată 6 luni de la data când nu mai sunt deținuți în astfel de condiții, dar nu mai târziu de 4 luni de la eliberarea lor din locul de detenție.

Instanța de recurs a constatat că, instanța de fond corect a respins, ca depusă peste termen plângerea condamnatului Bunescu Victor, în condițiile art. 473² Cod de procedură penală, din 18.06.2019 împotriva administrației instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție din Penitenciarul nr. 13 în arest preventiv 110 zile, pentru perioada 21.11.2008-11.03.2009, iar în calitate de condamnat 432 zile, în perioada cuprinsă între 11.03.2009 - 04.12.2009.

Subsecvent, instanța de recurs a reținut că, termenul de adresare în instanța de judecată în baza art. 473² alin. (1) Cod de procedură penală este un termen procesual legal, durata lui este stabilită exhaustiv prin lege, acesta fiind absolut și avînd un caracter imperativ, în sensul că depășirea lui atrage decăderea din dreptul de a se adresa cu astfel de acțiune.

În aceeași ordine de idei, art. 230 alin. (1) și (2) Cod de procedură penală, prevede că, în cazul în care pentru exercitarea unui drept procesual este prevăzut un anumit termen, nerespectarea acestuia impune pierderea dreptului procesual și nulitatea actului efectuat peste termen.

Deci, potrivit formalismului legii procesual-penale, avînd caracter de garanție egală pentru toate părțile interesate, în sensul dispozițiilor art. 20 din Constituția Republicii Moldova, ca rațiune, satisfacerea imperativului disciplinării activității procesuale prin stabilirea unor termene peremptorii, se impune obligația îndeplinirii în termen a actelor de procedură, sub sancțiunea decăderii din exercițiul dreptului. Ca atare, neexecutarea în termen a unui drept procesual, conform sancțiunii menționate, duce la pierderea acestuia.

Subsidiar, instanța de recurs a reiterat că, prin admiterea unei acțiuni depuse tardiv și poziționarea uneia dintre părțile procesului penal pe o treaptă mai avantajoasă decît cealaltă parte, se încalcă vădit principiul egalității armelor, care *inter alia* prevede că fiecare parte trebuie să beneficieze de o posibilitate rezonabilă de a prezenta cauza sa în condiții care să nu-i plaseze într-o situație net dezavantajoasă în raport cu partea adversă.

În contextul celor expuse, instanța de recurs nu a reținut ca fiind plauzibile argumentele invocate de către recurent în recursul înaintat cu privire la faptul că, condamnatul provine dintr-o pătură social vulnerabilă, respectiv lipsa resurselor materiale, lipsa accesului la un avocat, lipsa comunicării cu secția juridică a penitenciarului, izolarea sa de alți deținuți a dus la ceea că, el nu a reușit să se orienteze și să depună în termen, o nouă plângere odată cu intrarea în vigoare a articolelor sus menționate, or, necunoașterea legii nu absolvă persoana de efectele inacțiunii sau acțiunii incorecte întreprinse contrar prevederilor legale.

Mai mult ca atât, faptul că, s-a adresat cu o astfel de cerere, până la intrarea legii în vigoare, denotă faptul că, condamnatul Bunescu Victor cunoaște efectele art. 473² Cod de procedură penală, ceea ce dovedește că, ultimul are acces la serviciile juridice ale penitenciarelor.

Totodată, instanța de recurs a remarcat că, în condițiile descrise de către avocatul Ludmila Cara-Palii, în numele condamnatului Bunescu Victor, sunt deținuți și alți condamnați, dintre care s-au adresat cu cereri similare în termen, iar astfel de cereri nu sunt taxate, ceea ce răstoarnă argumentul precum că, lipsa surselor financiare, la fel l-au împiedicat de a se adresa în termen cu cererea dată.

Așadar, raportând cauzei textele de procedură penală indicate mai sus și statuările din jurisprudența constantă a Curții Europene, Colegiul Penal reține că, condamnatul, care nu se mai deține în condițiile descrise din anul 04.12.2014, a omis termenul de 6 luni stabilit de legea nr.272 din 29.11.2018, care a intrat în vigoare la 01.01.2019, or, conform normei citate condamnatul a fost în drept să depună o plângere în condițiile art. 473² Cod de procedură penală, împotriva administrației instituției penitenciare referitoare la condițiile de detenție din Penitenciarul nr. 13, până la 01.07.2019, inclusiv.

Astfel, instanța de recurs, a reținut legalitatea încheierii contestate în această parte, prin urmare recursul avocatul Ludmila Cara-Palii, în numele condamnatului Bunescu Victor, este neîntemeiat și urmează a fi respins.

5. Nefiind de acord cu încheierea primei instanțe și decizia instanței de apel, condamnatul Bunescu Victor, declară recurs în anulare, prin care solicită casarea acestora cu admiterea cerințelor indicate în cererile anterioare. În motivarea recursului, condamnatul a menționat că motivul depășirii termenului de declarare a plângerii împotriva administrației Penitenciarului nr. 13, mun. Chișinău, referitoare la condițiile de detenție, a fost îmbolnăvirea condamnatului.

6. Examinând admisibilitatea în principiu a recursului declarat, în raport cu materialele cauzei, Colegiul penal concluzionează inadmisibilitatea acestuia din următoarele considerente.

În conformitate cu prevederile art. 452 alin. (1) Cod de procedură penală, Procurorul General și adjuncții lui, persoanele menționate în art. 401 alin. (1) pct. 2) și 3), și în numele acestora, apărătorul sau reprezentantul lor legal, pot declara la Curtea Supremă de Justiție recurs în anulare împotriva hotărârilor judecătorești după epuizarea căilor ordinare de atac.

În corespundere cu prevederile art. 455 alin. (2) pct. 7) Cod de procedură penală, cererea de recurs în anulare trebuie să cuprindă motivele recursului în anulare cu menționarea cazurilor prevăzute în art. 453 și cu argumentarea ilegalității hotărârii atacate.

Prin trimitere la dispoziția art. 453 alin. (1) Cod de procedură penală, se menționează că hotărârile irevocabile pot fi atacate cu recurs în anulare în scopul reparării erorilor de drept comise doar la judecarea cauzei, în cazul în care un viciu fundamental în cadrul procedurii precedente a afectat hotărârea atacată, inclusiv când Curtea Europeană a Drepturilor Omului informează Guvernul Republicii Moldova despre depunerea cererii.

Prin urmare, instanța de recurs remarcă faptul că, dreptul de a declara recurs în anulare, poate fi exercitat numai în privința hotărârilor judecătorești prin care a fost judecată cauza penală în fond, adică hotărârile irevocabile de condamnare, de achitare sau de încetare a procesului penal, după epuizarea căilor ordinare de atac, reglementate de Capitolul IV, Secțiunea I și Secțiunea II ale Codului de procedură penală – adică calea apelului și recursului ordinar.

Analizând dispozițiile legale expuse mai sus în raport cu speța dată, rezultă că, decizia instanței de recurs prin care a fost menținută încheierea judecătorului de instrucție, adoptată în ordinea reglementată de art. 447-449 Cod de procedură penală, nu cade sub incidența categoriilor de hotărâri irevocabile prevăzute la alin. (1) art. 452 Cod de procedură penală, ce pot fi contestate cu recurs în anulare la Curtea Supremă de Justiție, iar recursul declarat împotriva deciziei instanței de recurs din

speță este inadmisibil, deoarece o asemenea hotărâre nu este susceptibilă de a mai fi atacată cu recurs în anulare.

Așadar, având ca reper prevederile art. 455 alin. (2) pct. 7), art. 453 Cod de procedură penală, instanța decide inadmisibilitatea recursului înaintat, întrucât acesta nu corespunde cerințelor de formă și conținut prevăzute la art. 455 Cod de procedură penală.

7. În conformitate cu prevederile art. 432 alin. (2) pct. 1), 456 Cod de procedură penală, Colegiul penal,

d e c i d e:

inadmisibilitatea recursului în anulare, declarat de condamnatul Bunescu Victor, împotriva încheierii Judecătoriei Anenii Noi, sediul Bender din 29 octombrie 2019 și deciziei Colegiului penal la Curții de Apel Chișinău din 28 ianuarie 2020, pe motiv că nu îndeplinește cerințele de conținut.

Decizia este irevocabilă, publicată integral la **24 iulie 2020**.

Președinte:

Iurie Diaconu

Judecători:

Ion Guzun

Liliana Catan